

T.C.

ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

COĞRAFYA BÖLÜMÜ

COG 4000 BİTİRME TEZİ

KONU

DÜNYA MİRAS LİSTESİNİN DÜNYA ÜZERİNDEKİ DAĞILIŞI

HAZIRLAYAN

SEZER EROĞLU

160410005

DANIŞMAN

DOÇ.DR. MUHAMMED ZEYNEL ÖZTÜRK

MAYIS 2020

NIĞDE

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

GRAFİKLER LİSTESİ.....	III
TABLolar LİSTESİ.....	III
HARİTALAR LİSTESİ.....	III
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	IV
1.GİRİŞ.....	1
2.DÜNYA MİRAS LİSTESİ.....	2
3.TEHLİKE ALTINDAKİ DÜNYA MİRAS LİSTESİ.....	4
3.1. Kültürel Özellikler İçin.....	5
3.1.1. Belirlenmiş Tehlike.....	5
3.1.2. Potansiyel Tehlike.....	5
3.2. Doğal Özellikler İçin	6
3.2.1. Belirlenmiş Tehlike.....	6
3.2.2. Potansiyel Tehlike.....	6
4.DOĞAL MİRASTA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER.....	8
5.BÖLGELERE GÖRE DÜNYA MİRASI	14
5.1. Afrika Bölgesi.....	14
5.2. Arap Devletleri.....	15
5.3. Asya ve Pasifik.....	16
5.4. Avrupa ve Kuzey Amerika.....	17
5.5. Latin Amerika ve Karayip.....	18
6.TÜRKİYE’NİN DÜNYA MİRAS LİSTESİNDEKİ YERİ.....	18
6.1. İstanbul’un Tarihî Mekânları.....	20
6.2. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya.....	20
6.3. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası.....	21
6.4. Hattuşaş.....	22
6.5. Nemrut Dağı.....	22
6.6. Xanthos-Letoon.....	23
6.7. Pamukkale-Hierapolis.....	24
6.8. Safranbolu Şehri.....	24
6.9. Troya Arkeolojik Bölgesi.....	25
6.10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi.....	26

6.11. Çatalhöyük Neolitik Kenti.....	26
6.12. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı.....	27
6.13. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu.....	28
6.14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri.....	29
6.15. Efes.....	29
6.16. Ani Arkeolojik Alanı.....	30
6.17. Afrodisias Antik Kenti.....	31
6.18. Göbeklitepe Arkeolojik Alanı.....	31
7.SONUÇ.....	33
8.KAYNAKÇA.....	34

TABLULAR LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 1: Dünya Miras Listesindeki Toplam Siteler.....4

Tablo 2: Tehlike altındaki Dünya Miras Listesi.....7

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Dünya Miras Listesindeki Sitelerin Bölgelere Göre Grafiği.....3

Grafik 2: Tehlike altındaki Dünya Miras Listesi Grafiği.....7

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Dünya Miras Listesi Haritası.....3

Harita 2: Tehlikede Olan Dünya Miras Listesi Haritası.....5

Harita 3: Tehlikedeki Dünya Mirasının Bölgelere Göre Dağılışı.....8

Harita 4: Dünya Miras Listesi Kategori-1 Haritası.....8

Harita 5: Dünya Miras Listesi Kategori-2 Haritası.....9

Harita 6: Dünya Miras Listesi Kategori-3 Haritası.....9

Harita 7: Dünya Miras Listesi Kategori-4 Haritası.....10

Harita 8: Dünya Miras Listesi Kategori-5 Haritası.....10

Harita 9: Dünya Miras Listesi Kategori-6 Haritası.....11

Harita 10: Dünya Miras Listesi Kategori-7 Haritası.....11

Harita 11: Dünya Miras Listesi Kategori-8 Haritası.....12

Harita 12: Dünya Miras Listesi Kategori-9 Haritası.....12

Harita 13: Dünya Miras Listesi Kategori-10 Haritası.....13

Harita 14: Afrika'daki Dünya Mirası Haritası.....14

Harita 15: Arap Devletleri Dünya Mirası Haritası.....15

Harita 16: Asya ve Pasifik Dünya Mirası Haritası.....16

Harita 17: Avrupa ve Kuzey Amerika Dünya Mirası Haritası.....	17
Harita 18: Latin Amerika ve Karayip Dünya Mirası Haritası.....	18
Harita19: Türkiye’de ki Dünya Mirası.....	19
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	
Fotoğraf 1: Sultan Ahmet Camii.....	20
Fotoğraf 2: Ayasofya Müzesi.....	20
Fotoğraf 3: Göreme Milli Parkı.....	21
Fotoğraf 4: Üç Güzeller Peri Bacaları.....	21
Fotoğraf 5: Divriği Ulu Camii.....	21
Fotoğraf 6: Divriği Ulu Camii.....	21
Fotoğraf 7: Hattuşaş.....	22
Fotoğraf 8: Hattuşaş Genel Bakış.....	22
Fotoğraf 9: Nemrut Heykelleri.....	23
Fotoğraf 10: Nemrut Dağı.....	23
Fotoğraf 11: Xanthos-Letoon.....	23
Fotoğraf 12: Xanthos-Letoon.....	23
Fotoğraf 13: Pamukkale-Hierapolis.....	24
Fotoğraf 14: Hierapolis Antik Kenti.....	24
Fotoğraf 15: Safranbolu Şehri.....	25
Fotoğraf 16: Safranbolu Evleri.....	25
Fotoğraf 17: Truva Kenti.....	25
Fotoğraf 18: Truva Kenti.....	25
Fotoğraf 19: Edirne Selimiye Camii.....	26

Fotoğraf 20: Edirne Selimiye Camii.....	26
Fotoğraf 21: Çatalhöyük Neolitik Kenti.....	27
Fotoğraf 22: Çatalhöyük Neolitik Kenti.....	27
Fotoğraf 23: Bergama.....	28
Fotoğraf 24: Bergama.....	28
Fotoğraf 25: Cumalıkızık Köyü.....	28
Fotoğraf 26: Bursa ve Cumalıkızık.....	28
Fotoğraf 27: Diyarbakır Kalesi.....	29
Fotoğraf 28: Diyarbakır Kalesi.....	29
Fotoğraf 29: Efes.....	30
Fotoğraf 30: Efes.....	30
Fotoğraf 31: Küçük Hamam.....	30
Fotoğraf 32: Bostanlar Deresi.....	30
Fotoğraf 33: Afrodisias Antik Kenti.....	31
Fotoğraf 34: Afrodisias Antik Kenti.....	31
Fotoğraf 35: Göbeklitepe Arkeolojik Alanı.....	32
Fotoğraf 36: Göbeklitepe.....	32

1.GİRİŞ

Doğal ve kültürel değerlerin korunması ve tanıtılmasında küresel etkinliklerin ve organizasyonların rolü önemlidir. Özellikle bütün ülkeleri bir çatı altında toplayan Birleşmiş Milletler (BM) ve Onun bir alt kuruluşu olan Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından bu konuda yürütülen faaliyetler, uluslararası alanda büyük bir etkiye sahiptir. UNESCO, Müttefikler Eğitim Bakanları'nın önerisi doğrultusunda Londra'da 1-6 Kasım 1945 tarihlerinde bir eğitim ve kültür kurumu kurulması için Birleşmiş Milletler Konferansı (ECO/CONF) düzenlenmiştir. Konferans, gerçek barış kültürünü oluşturacak bir kurum kurmaya karar veren kırk dört ülkenin temsilcilerini bir araya getirmiştir. Onların gözünde, yeni kurum "insanlığın entelektüel ve ahlaki dayanışmasını" kurmalı ve bu dayanışmayı kurarken başka bir dünya savaşının başlamasını engellemelidir. Konferansın sonunda otuz yedi ülke Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nu kurmuştur. 16 Kasım 1945 tarihinde imzalanan UNESCO Kuruluş Sözleşmesi yirmi ülkenin onamasının ardından 4 Kasım 1946 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yirmi ülke: Avustralya, Birleşik Krallık, Birleşik Devletler, Brezilya, Çekoslovakya, Çin, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Fransa, Güney Afrika, Hindistan, Kanada, Lübnan, Meksika, Mısır, Norveç, Suudi Arabistan, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan. UNESCO Genel Konferansının ilk oturumu, oy hakkına sahip 30 hükümetin temsilcilerinin katılımıyla 19 Kasım - 10 Aralık 1946 tarihleri arasında Paris'te gerçekleştirilmiştir (UNESCO, 2006).

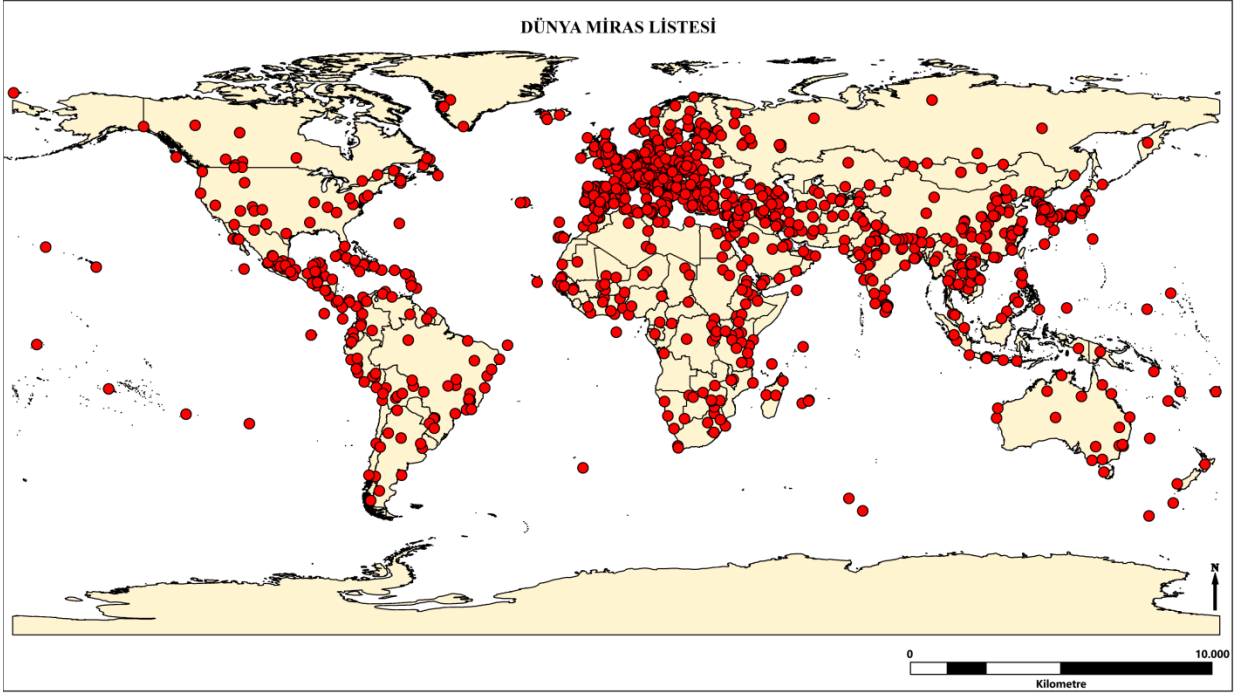
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü Genel Konferansı 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan 17. Oturumunda, doğal ve kültürel mirasın doğal faktörler ve sosyoekonomik koşulların etkisiyle giderek artan bir şekilde tahrip ve yok olma tehlikesine maruz kaldığı konusunda görüş birliğine varmıştır. Bu görüş birliği sonucunda 16 Kasım 1972 tarihinde UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmeyi kabul etmiştir. Bu sözleşme sonrasında insanlık için olağanüstü evrensel değeri olan ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmak için korunacak yerler belirlenmiştir. Ülkelerin kültür ve turizm alanındaki itibarları, âdeta bu listedeki varlıklarının sayısı ile paralellik göstermektedir. Dolayısıyla ülkeler, Dünya Mirası Listesi'ne girebilmek için âdeta birbirleriyle yarışa girmişler (UNESCO, 2006).

2.DÜNYA MİRAS LİSTESİ

Miras kelimesi, geçmişten gelen tarihsel değerlerin taşıyıcısı olarak, toplumlarda kültürel kimliğin bir parçası olarak görülmektedir (Nuryanti, 1996:249). Kültürel miras ise binlerce yıllık dünya tarihinde insanlığın deneyimlediği tüm yaşamsal faaliyetlerin kuşaktan kuşağa aktarılması ile günümüze kadar ulaşan, somut ve soyut olan tüm değerlerdir (Ünsal ve Purhan, 2012:34). Bu değerlerden aynı zamanda maddi ve manevi değerler olarak da bahsedilmektedir (Blake, 2000:68). Bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamak amacıyla UNESCO'nun 17 Ekim – 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan 17. Genel Konferansı kapsamında, 16 Kasım 1972 tarihinde “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme” kabul edilmiştir.

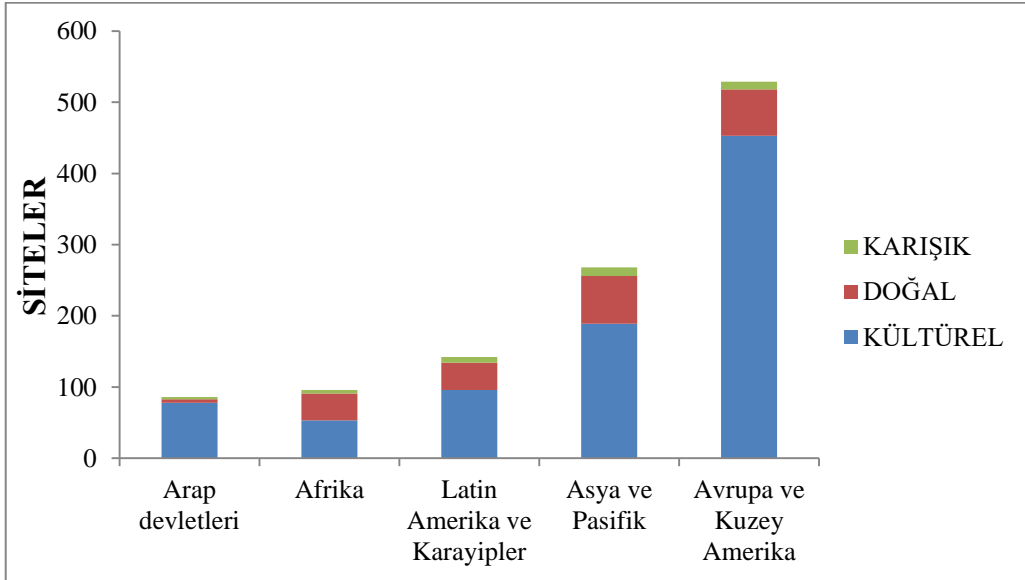
Uluslararası önem taşıyan ve bu nedenle takdire ve korunmaya değer doğal oluşumlara, anıtlara ve sitlere “Dünya Mirası” statüsü tanınmaktadır. Sözleşmeyi kabul eden üye devletlerin UNESCO'ya başvurusuyla başlayan ve Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) uzmanlarının başvuruları değerlendirmesi sonunda tamamlanan bir işlem dizisinden sonra aday varlıklar Dünya Miras Komitesinin kararı doğrultusunda bu statüyü kazanmaktadır. Uluslararası önem taşıyan ve bu nedenle takdire ve korunmaya değer doğal oluşumlara, anıtlara ve sitlere “Dünya Mirası” statüsü tanınmaktadır. Sözleşmeyi kabul eden üye devletlerin UNESCO'ya başvurusuyla başlayan ve Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) uzmanlarının başvuruları değerlendirmesi sonunda tamamlanan bir işlem dizisinden sonra aday varlıklar Dünya Miras Komitesinin kararı doğrultusunda bu statüyü kazanmaktadır. Dünya'da bu statüyü kazanan 1121 adet eser vardır. Ülkemizin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında yürüttüğü çalışmalar neticesinde bugüne kadar UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 18 adet varlığımızın alınması sağlanmıştır(URL-1).

Harita 1: Dünya Miras Listesi Haritası

Dünya Miras Listesinin bölgelere göre dağılımına baktığımızda Avrupa ve Kuzey Amerika 529 tanesini içine barındırmaktadır. Genel olarak bütün bölgelerde en fazla miktar kültürel listede yer alanlardır. En düşük sayı ise karışık kategorisinde yer alan sitelerdir (Grafik 1).

GRAFİK 1: Dünya Miras Listesindeki Sitelerin Bölgelere Göre Grafiği(URL-2)

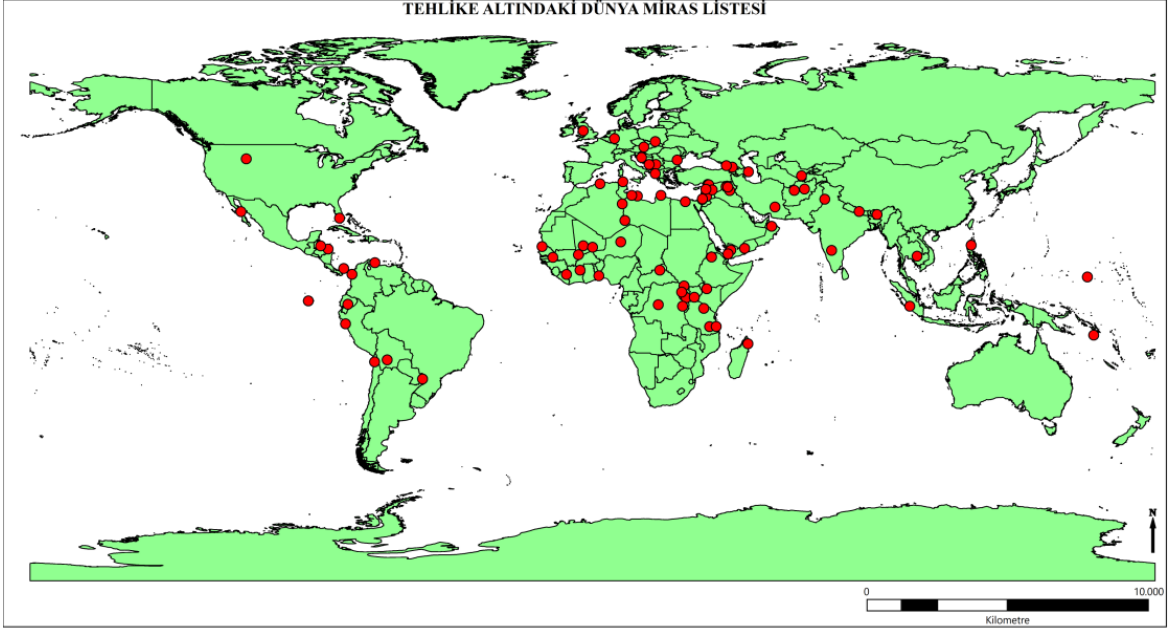
Dünya Miras Listesinde toplamda 1121 site bulunmaktadır. Arap devletleri en az siteyi içinde barındırırken en fazla Avrupa ve Kuzey Amerika bölgesidir. Doğal miras alanları ise en fazla Asya ve Pasifik bölgesinde bulunmaktadır (Tablo 1).

TABLO 1: Dünya Miras Listesindeki Toplam Siteler(URL-3)

BÖLGELER	KÜLTÜREL	DOĞAL	KARIŞIK	TOPLAM
Arap devletleri	78	5	3	86
Afrika	53	38	5	96
Latin Amerika ve Karayipler	96	38	8	142
Asya ve Pasifik	189	67	12	268
Avrupa ve Kuzey Amerika	453	65	11	529
Toplam	869	213	39	1121

3.TEHLİKE ALTINDAKİ DÜNYA MİRAS LİSTESİ

UNESCO'nun Dünya Miras Listesinde toplamda 1121 unsur bulunmaktadır. 53 tanesi tehlike altında bulunmaktadır. Bu destinasyonlardan en çok bilinenleri Nemrut Dağı, St. Gall Manastırı - İsviçre, Cam Minaresi - Afganistan, Los Glaciares Ulusal Parkı - Arjantin, Kobustan Milli Parkı - Azerbaycan, Grand Palas - Belçika, Mostar Köprüsü - Bosna Hersek, İpek yolu: Chan'an-Tianshan Koridorunun Güzergah Ağı - Kırgızistan ve Struve Jeodezi Arkı - Belarus, Estonya, Finlandiya, Letonya, Litvanya, Norveç, Moldova, Rusya, İsveç, Ukrayna(UNESCO,2019). Bu tehlikenin en büyük nedenlerinden bir tanesi ise insanların doğayı bilinçsiz bir şekilde kullanmasından kaynaklanmaktadır (Güneş ve Ulusoy, 2019). Bunların yanı sıra savaş, depremler ve diğer doğal afetler, kirlilik, kaçak avlanma, kontrolsüz kentleşme ve kontrolsüz turist gelişimi Dünya Mirası bölgelerinde büyük sorunlar oluşturmaktadır(UNESCO,2020).

Harita 2: Tehlikede Olan Dünya Miras Listesi Haritası

3.1. Kültürel Özellikler İçin

3.1.1. Belirlenmiş Tehlike

Mülkiyet, belirli ve kanıtlanmış yakın tehlike ile karşı karşıyadır, örneğin:

- Malzemelerin ciddi şekilde bozulması;
- Yapı ve / veya süs özelliklerinde ciddi bozulma;
- Mimari veya şehir planlama uyumluluğunun ciddi şekilde bozulması;
- Kentsel veya kırsal alanın veya doğal çevrenin ciddi şekilde bozulması;
- Tarihsel orijinallikte kayda değer kayıp;
- Önemli kültürel önem kaybı.

3.1.2. Potansiyel Tehlike

Mülkiyet, kendine özgü özellikleri üzerinde zararlı etkileri olabilecek tehditlerle karşı karşıyadır. Bu tür tehditler, örneğin:

- Mülkün hukuki durumunun değiştirilmesi, koruma derecesini düşürür;
- Koruma politikasının eksikliği;
- Bölgesel planlama projelerinin tehdit edici etkileri;

- Şehir planlamasının tehdit edici etkileri;
- Silahlı çatışmaların patlaması veya tehdidi;
- İklimsel, jeolojik veya diğer çevresel faktörlerin tehdit edici etkileri.,

3.2. Doğal Özellikler İçin

3.2.1. Belirlenmiş Tehlike

Mülkiyet, belirli ve kanıtlanmış yakın tehlike ile karşı karşıyadır, örneğin:

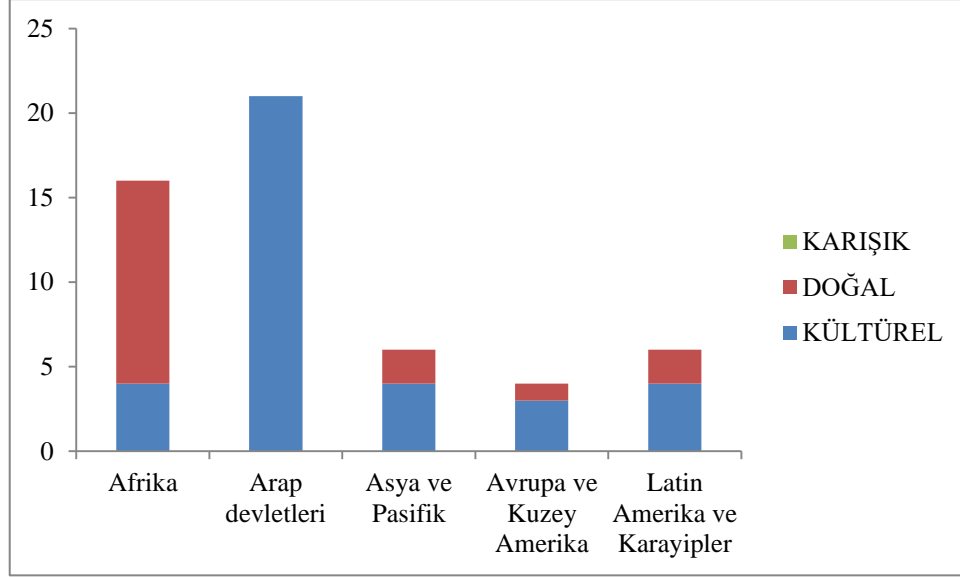
- Nesli tükenmekte olan türlerin popülasyonunda veya mülkün yasal olarak tesis edildiği, bu tür hastalık gibi doğal faktörler veya insan kaçakçılığı gibi insan kaynaklı etmenler tarafından yasal olarak oluşturulmuş olan Üstün Değerli Diğer türlerin popülasyonunda ciddi bir düşüş.
- Mülkiyetin doğal güzelliğinin veya bilimsel değerinin ciddi şekilde bozulması, insan yerleşimi, mülkün önemli kısımlarını su basan rezervuarların inşaatı, tarım ilaçları ve gübre kullanımı, büyük kamu işleri, madencilik, kirlilik, tomruk, yakacak odun koleksiyonu vb.
- Mülkiyet bütünlüğünü tehdit eden sınırlar veya yukarı akış bölgelerinde insan yerleşimi.

3.2.2. Potansiyel Tehlike

Mülkiyet, kendine özgü özellikleri üzerinde zararlı etkileri olabilecek büyük tehditlerle karşı karşıyadır. Bu tür tehditler, örneğin:

- Alanın yasal koruyucu statüsünde bir değişiklik yapılması;
- Mülkiyet içerisinde planlanan yeniden yerleşim veya geliştirme projeleri ya da etkilerin mülkiyeti tehdit ettiği durumlarda;
- Silahlı çatışmaların patlaması veya tehdidi;
- Yönetim planı veya yönetim sistemi eksik veya yetersiz veya tam olarak uygulanmadı.
- İklimsel, jeolojik veya diğer çevresel faktörlerin tehdit edici etkileri.

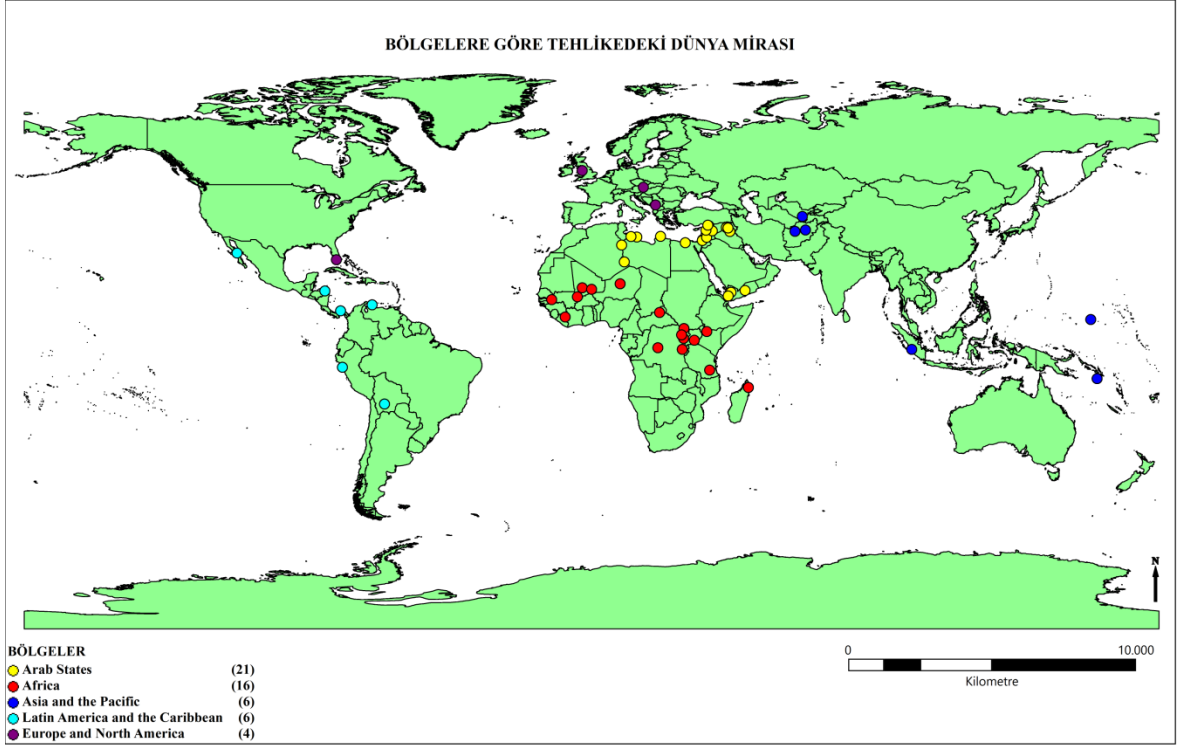
Tehlikedeki listede en fazla tehlike altında siteler Arap devletlerinin olduğu bölgedir. Doğal sitelerdeki tehlike artışına bölgesel olarak baktığımızda Afrika bölgesi 1. Sıradadır. Arap devletlerinde ise doğal sitelerin tehlike altındaki durumuna yok diyebiliriz (Grafik 2).

GRAFİK 2: Tehlike altındaki Dünya Miras Listesi Grafiğı(URL-4)

TABLO 2: Tehlike altındaki Dünya Miras Listesi(URL-5)

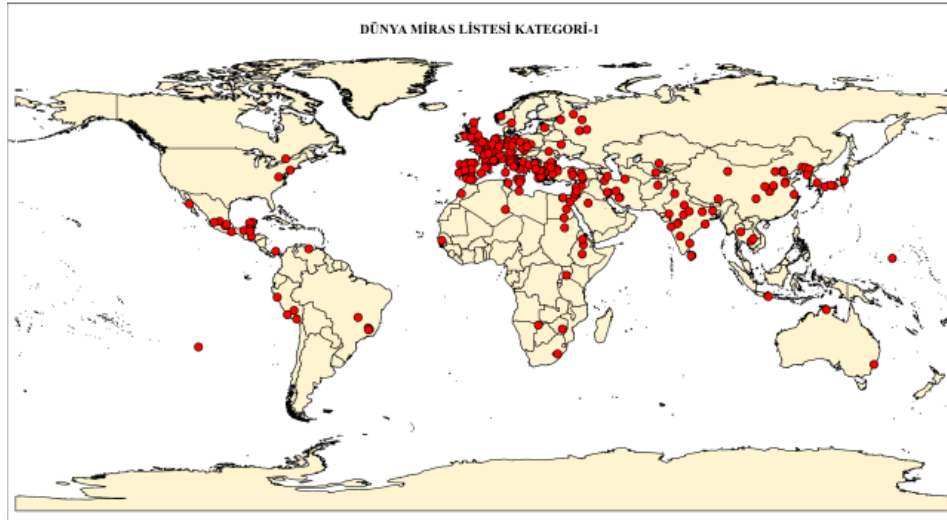
BÖLGELER	KÜLTÜREL	DOĞAL	KARIŞIK	TOPLAM
Afrika	4	12	0	16
Arap devletleri	21	0	0	21
Asya ve Pasifik	4	2	0	6
Avrupa ve Kuzey Amerika	3	1	0	4
Latin Amerika ve Karayipler	4	2	0	6
Toplam	36	17	0	53

Harita 3: Tehlikedeki Dünya Mirasının Bölgelere Göre Dağılışı

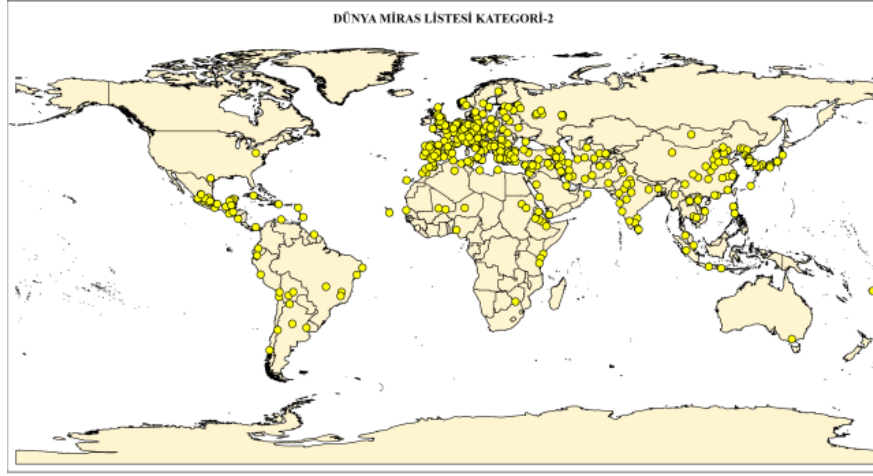
4.DOĞAL MİRASTA BULUNMASI GEREKEN NİTELİKLER

Kategori 1: Yaratıcı insan dehasının ürünü olması.

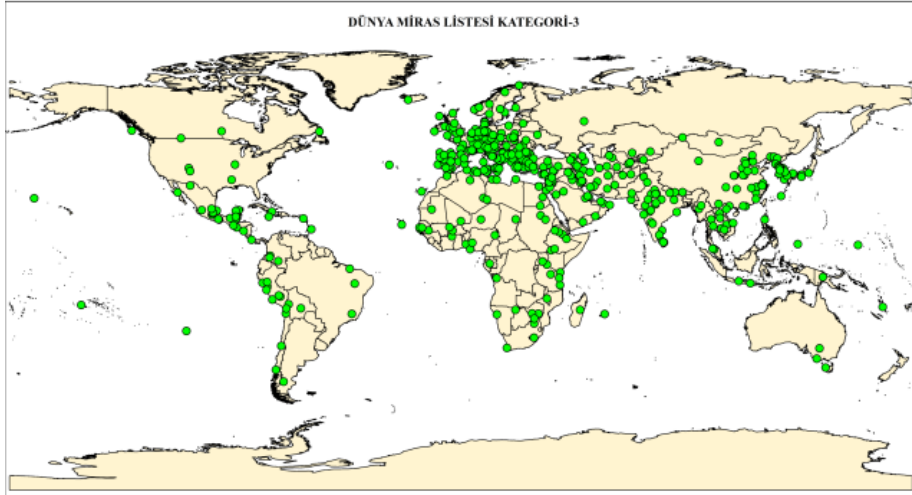
Harita 4: Dünya Miras Listesi Kategori-1 Haritası

Kategori 2: Belirli bir zamanda veya mekânda beşerî değerlerdeki önemli bir etkileşimi sergilemesi.

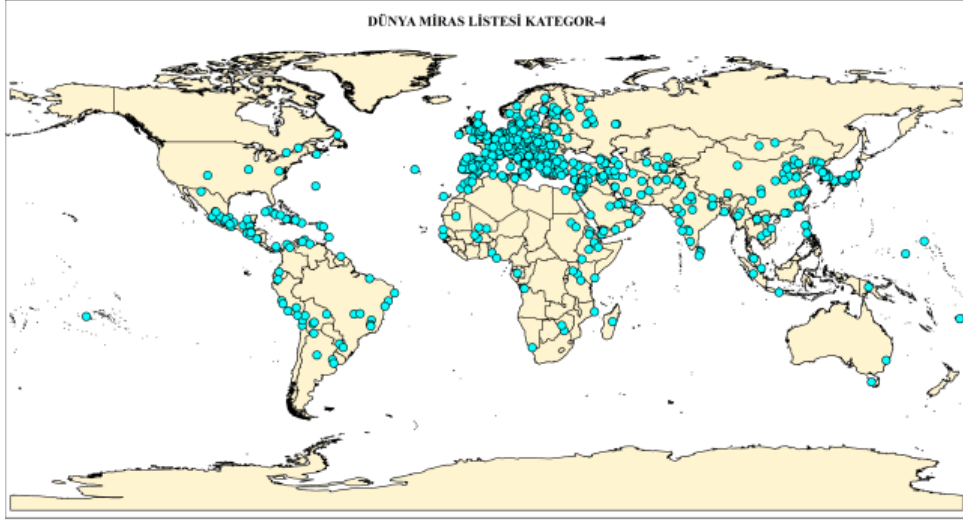
Harita 5: Dünya Miras Listesi Kategori-2 Haritası

Kategori 3: Yaşayan veya yok olmuş bir uygarlığa özgün bir şekilde tanıklık yapması.

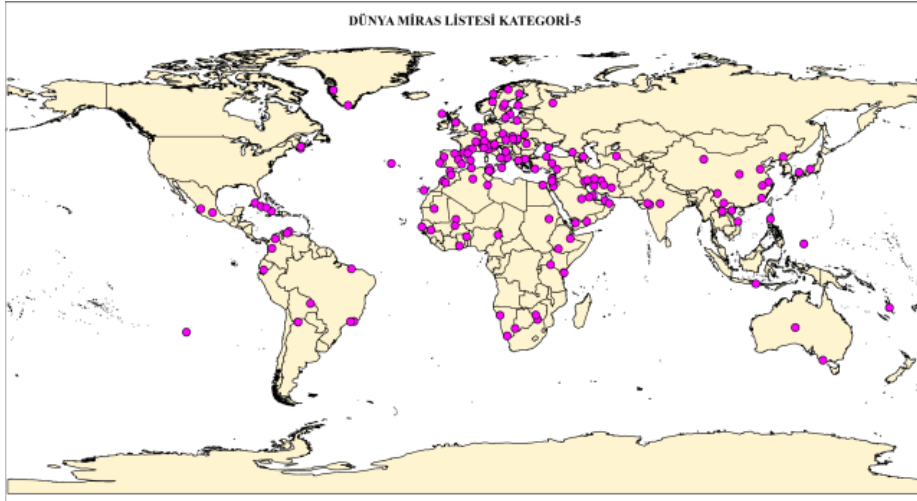
Harita 6: Dünya Miras Listesi Kategori-3 Haritası

Kategori 4: İnsanlık tarihinin bir veya birden fazla önemli dönemini temsil etmesi.

Harita 7: Dünya Miras Listesi Kategori-4 Haritası

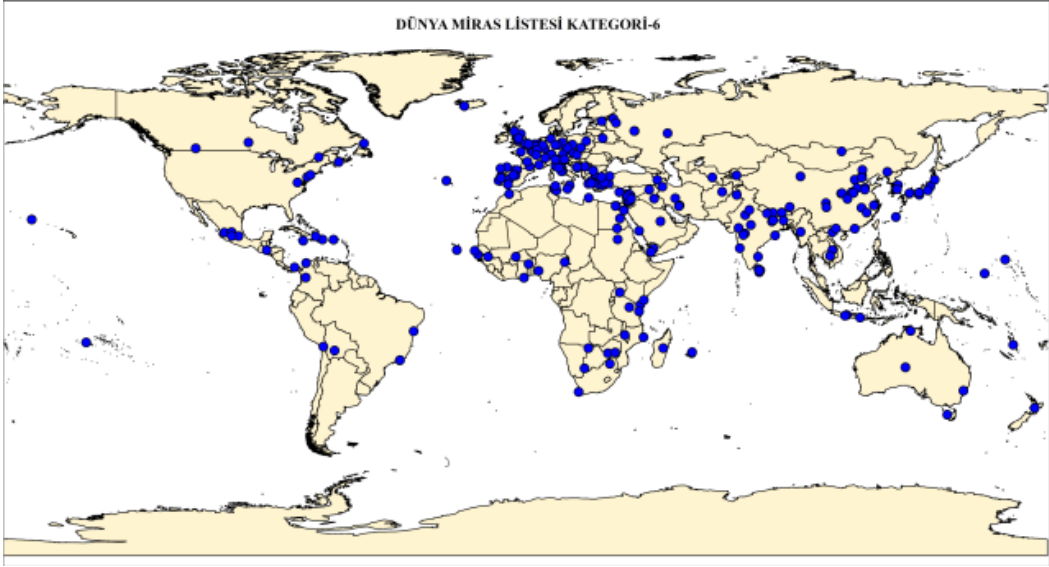
Kategori 5: Bir ya da birden fazla kültürü temsil eden geleneksel insan yerleşimi, denizden yararlanma ve arazi kullanımına dair önemli bir örnek oluşturması, özellikle bu örneğin çeşitli faktörlerin etkisi altında dayanıklılığını yitirmiş olması.

Harita 8: Dünya Miras Listesi Kategori-5 Haritası

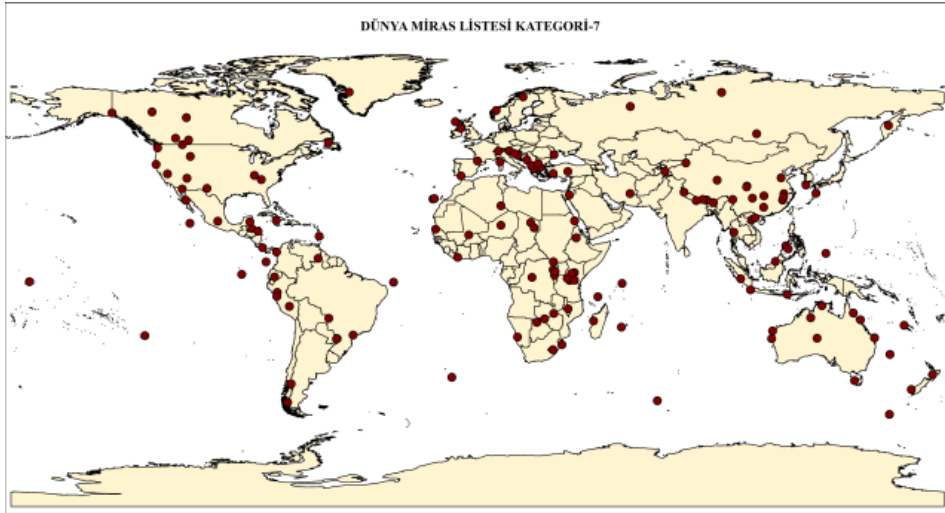

Kategori 6: Evrensel öneme sahip olaylar, inançlar, gelenekler, düşünceler, edebî ve estetik eserler ile doğrudan ilişkili olması.

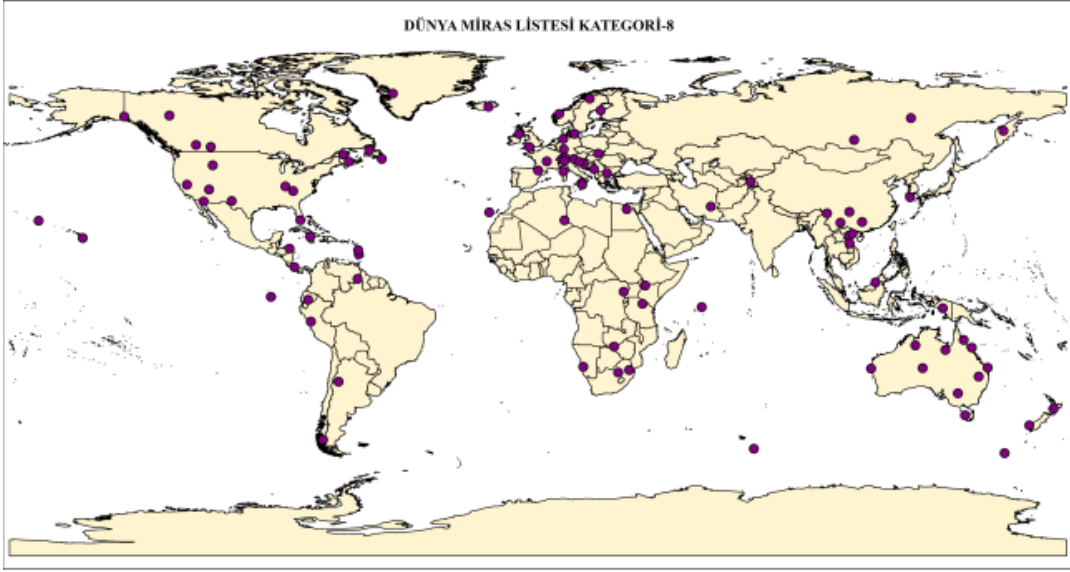
Harita 9: Dünya Miras Listesi Kategori-6 Haritası

Kategori 7: Eşsiz bir doğal güzelliğe ve estetiğe sahip olması.

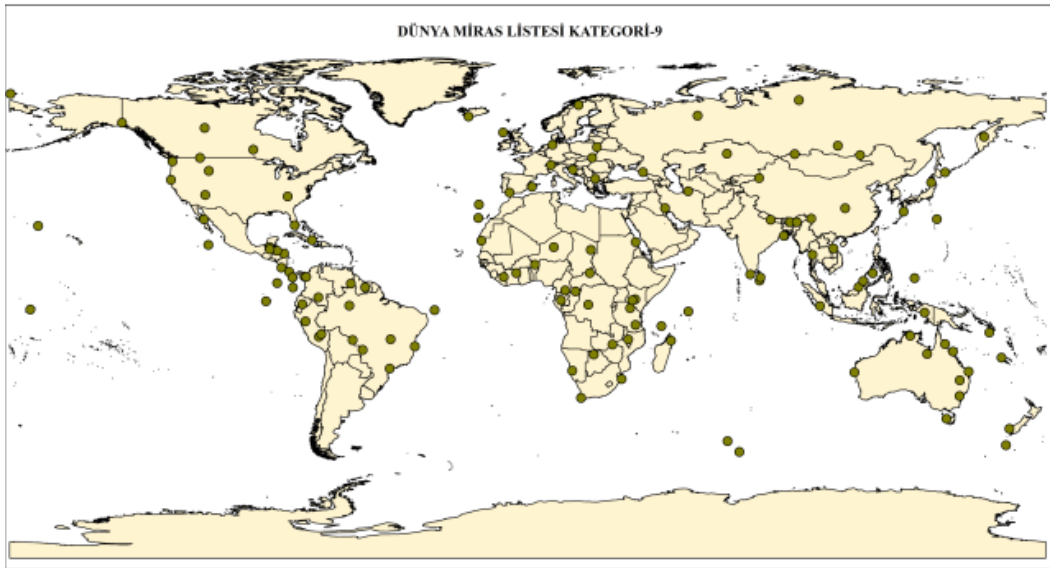
Harita 10: Dünya Miras Listesi Kategori-7 Haritası

Kategori 8: Dünyanın gelişim süreci çerçevesinde yer şekillerinin oluşumunu etkileyen jeolojik, morfolojik ve fizyografik faktörlerden kaynaklanan örnekler barındırması.

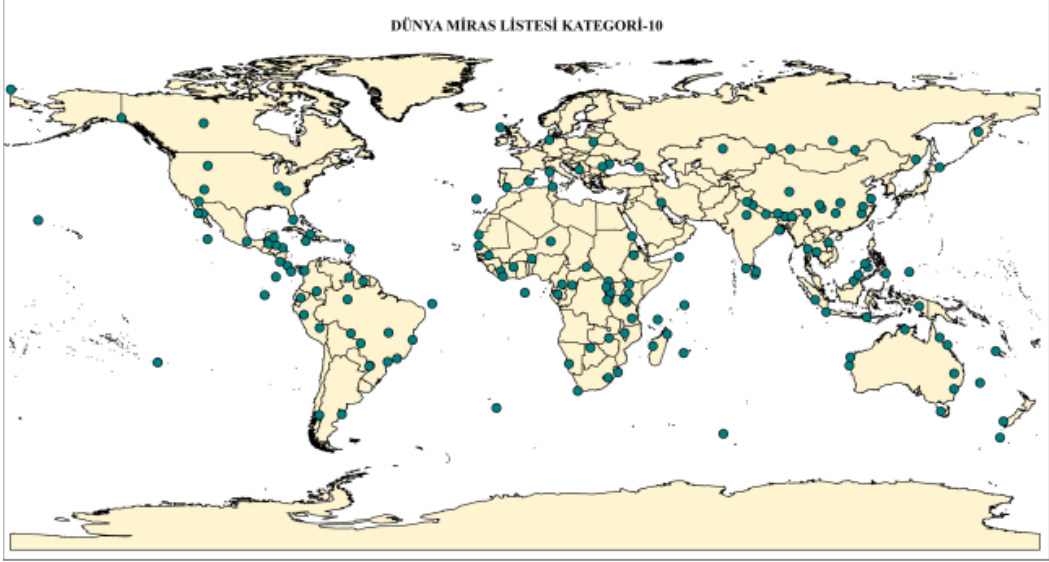
Harita 11: Dünya Miras Listesi Kategori-8 Haritası

Kategori 9: Evrim süreci bakımından önemli ekolojik ve biyolojik örnekler içermesi, yine ekosistemde karaların, kıyıların, denizlerin ve buralardaki bitki ve hayvan topluluklarının gelişimi bakımından önem arz etmesi.

Harita 12: Dünya Miras Listesi Kategori-9 Haritası

Kategori 10: Bilimsel açıdan evrensel değer taşıyan türler ile biyolojik çeşitliliğin kendi doğal ortamında korunduğu önemli habitatları içermesi

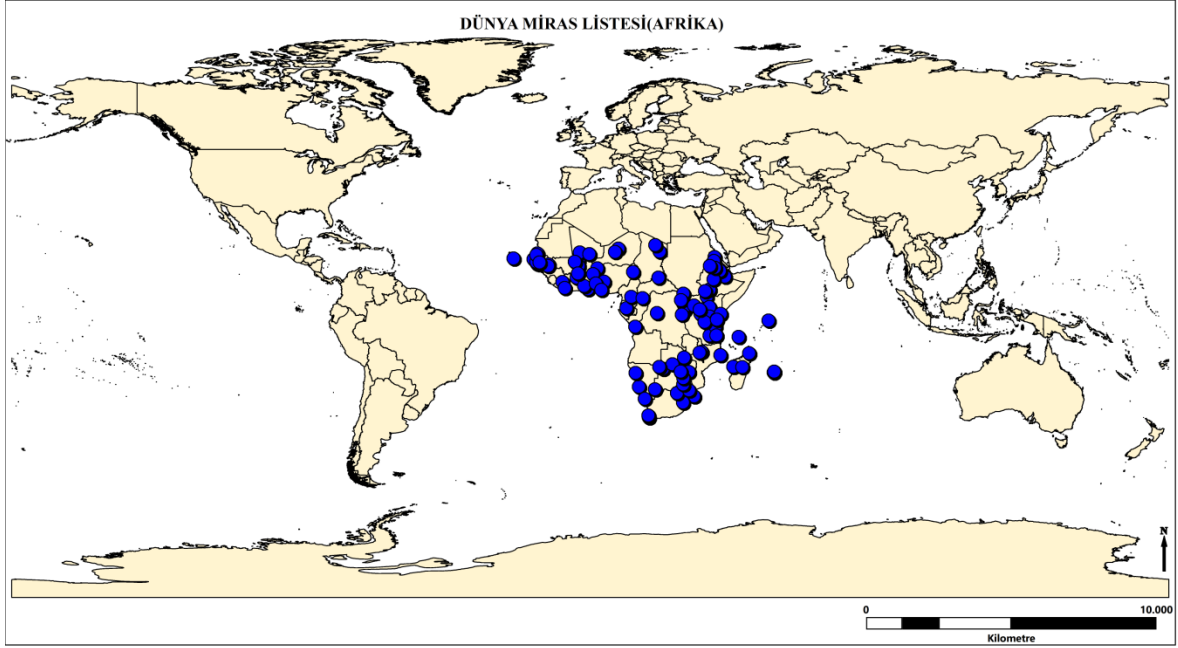

Harita 13: Dünya Miras Listesi Kategori-10 Haritası

5.BÖLGELERE GÖRE DÜNYA MİRASI

5.1. Afrika Bölgesi

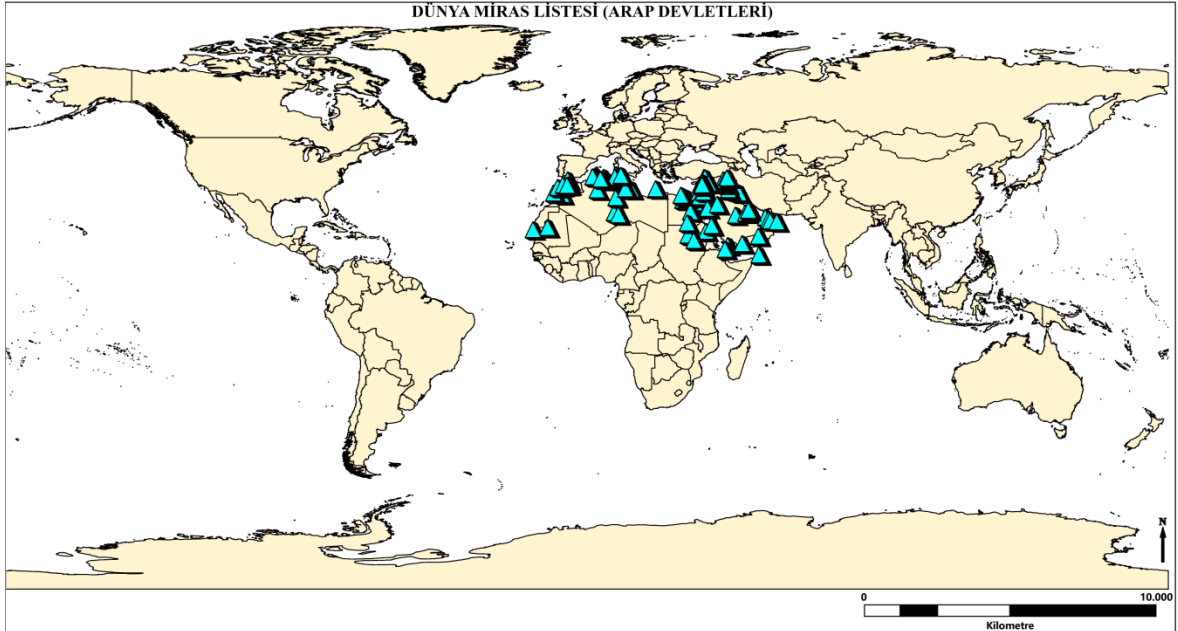
Bölge toplamda 96 siteyi içinde barındırmaktadır. Afrika Bölgesi Dünya Mirasına baktığımızda ilk sırada Etiyopya ve Güney Afrika yer almaktadır. Bu iki ülkede 9 site bulunmaktadır. Afrika Bölgesinde siteler genellikle kıtanın doğu kısmında daha fazladır. Bölge Dünya Mirasına ilk adımı Etiyopya ve Senegal ile atmıştır. Simien Ulusal Parkı (Etiyopya), Rock-Hewn Kiliseleri, Lalibela(Etiyopya) Gorée Adası(Senegal) Dünya Miras Listesine 1978 yılında girmiştir. Son olarak da 2019 yılında Burkina Faso Eski Demir Metalürjisi Bölgeleri listeye dahil edilmiştir.

Harita 14: Afrika'daki Dünya Mirası Haritası

5.2. Arap Devletleri

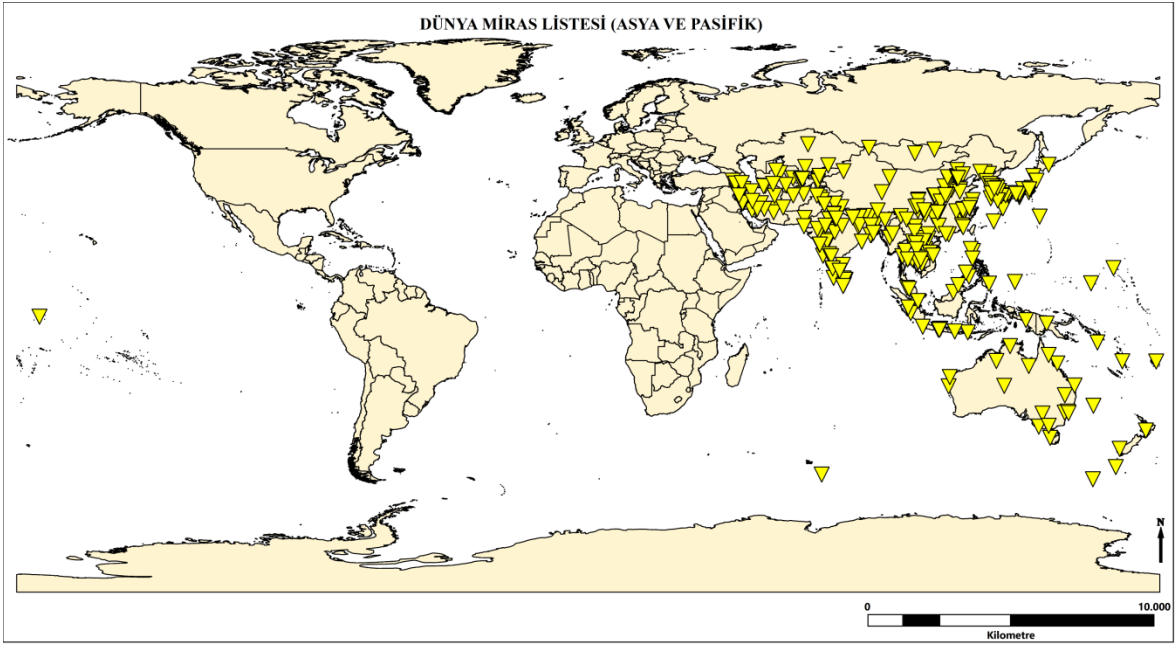
Arap Devletlerinde Dünya Miras Listesine Giren toplam 86 site bulunmaktadır. Bölgeyi temsil eden Fas; bunların 9'unu içinde barındırır. Bölge Dünya Miras Listesine sayfayı Mısır, Suriye ve Tunus ile açmıştır. 1979 tarihinde listeye 9 site girmiştir bunlar; Memphis ve Nekropolü - Giza'dan Dahshur'a Piramit Tarlaları (Mısır), Nekropolisi ile Eski Thebes (Mısır), Abu Simbel'den Philae'ye Nubia Anıtları (Mısır), Tarihi Kahire (Mısır), Abu Mena (Mısır), Şam Antik Kenti (Suriye), Tunus Medine (Tunus), Kartaca Arkeolojik Alanı (Tunus), El Jem Amfi Tiyatrosu (Tunus)'dur. 2019 yılında ise Babil (Irak) Dünya Miras Listesi'ne girmiştir. Bölgedeki mirasların ise 21 tanesi tehlike altındadır.

Harita 15: Arap Devletleri Dünya Mirası Haritası

5.3. Asya ve Pasifik

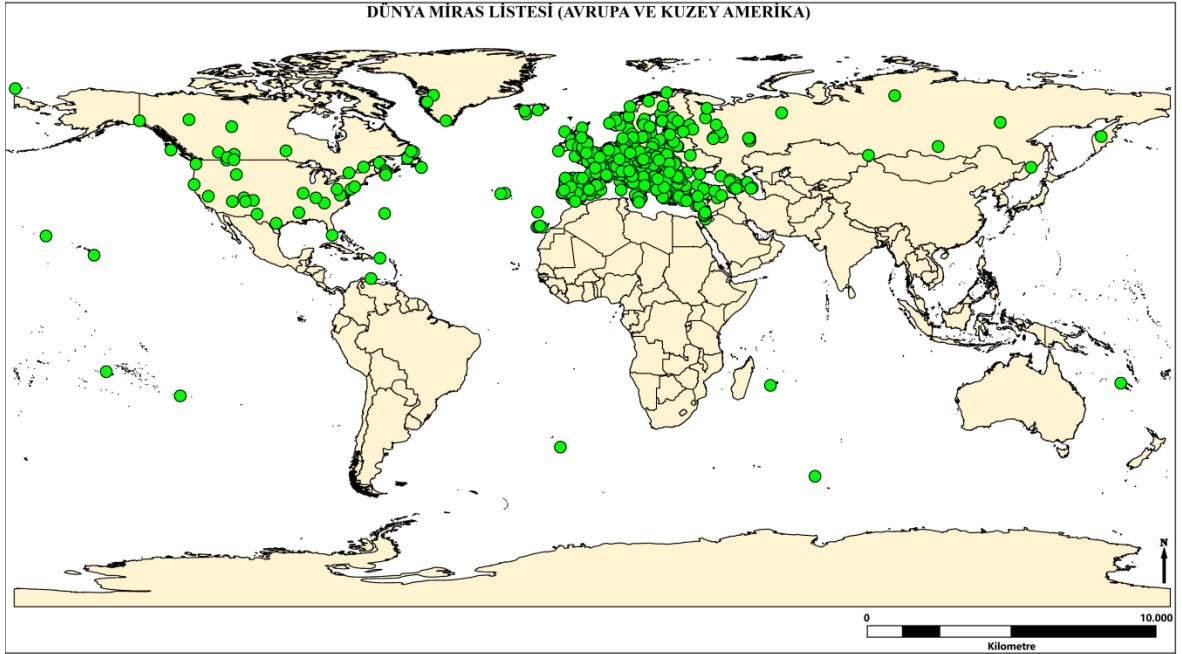
Asya ve Pasifik bölgesinde toplamda 266 tane Dünya Miras Listesine dahil site bulunmaktadır. Bölgede başı çeken ülke 54 miras ile Çin'dir. Fakat listeye ilk giren yerler arasında Çin bulunmamaktadır. 1979 yılında Endonezya, İran ve Myanma'da bulunan yerler Dünya Miras Listesine girerken Çin ilk mirasını 1987 yılında vermiştir. Asya ve Pasifik bölgesi 2019 yılı içerisinde ise Dünya Miras Listesine 10 alan daha kazandırmıştır. Bölgedeki şaşırtıcı bir diğer özellik ise 266 mirastan sadece 6 tanesi tehlike altındadır geri kalan 260 tanesinde herhangi bir tehlike yaratacak unsur görülmemiştir. Tehlike altında bulunan listede ise Doğu Rennell (Kore), Shakhriyabz Tarihi Merkezi (Özbekistan), Minare ve Reçel Arkeolojik Kalıntıları (Afganistan), Bamiyan Vadisi'nin Kültürel Peyzajı ve Arkeolojik Kalıntıları (Afganistan), Sumatra'nın Tropikal Yağmur Ormanı Mirası (Endonezya), Nan Madol: Doğu Mikronezya Tören Merkezi (Malezya) yer almaktadır.

Harita 16: Asya ve Pasifik Dünya Mirası Haritası

5.4. Avrupa ve Kuzey Amerika

Avrupa ve Kuzey Amerika Bölgesinde Dünya Miras Listesine dahil olan 528 alan bulunmaktadır. Bölgede varlık olarak İtalya ve Fransa dikkat çekmektedir. 528 mirastan 18 tanesi ülkemize aittir. Avrupa ve Kuzey Amerika Bölgesi listeye 1978 yılında 7 miras ile dahil olmuştur. 2019 yılı içerisinde ise 15 miras daha listeye eklenmiştir. Tehlike altındaki listeye baktığımızda ise bu sayı sadece 4'tür. Listede yer alan miraslar ise Everglades Ulusal Parkı (Amerika Birleşik Devletleri), Viyana Tarihi Merkezi (Avusturya), Kosova'daki Ortaçağ Anıtları (Sırbistan) ve Liverpool - Deniz Ticaret Şehri (Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı) yer almaktadır.

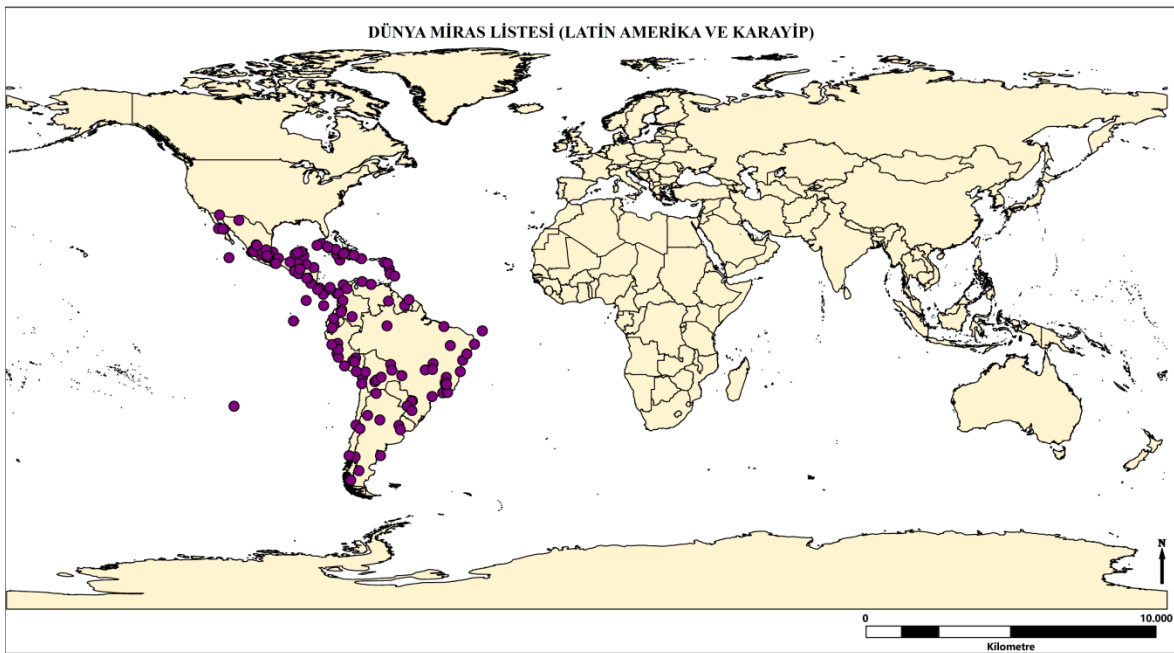

Harita 17: Avrupa ve Kuzey Amerika Dünya Mirası Haritası

5.5. Latin Amerika ve Karayip

Latin Amerika ve Karayiplerin bulunduğu bölgede Dünya Miras Listesine dahil 142 miras bulunmaktadır. Bu 142 miras içinde bölgede ilk sırayı 35 site ile Meksika almaktadır. Bölge Dünya Miras Listesine 1978 yılında Ekvatordaki Galapagos Adaları ve Quito Şehri ile dahil olmuştur. Miras alanlarına Latin Amerika ve Karayip bölgesinde genelde kıyı boyunca rastlanmaktadır. Tehlikedeki listeye baktığımızda Karayipler'deki Tahkimatlar: Portobelo-San Lorenzo (Panama), Río Plátano Biyosfer Rezervi (Honduras), Chan Chan Arkeolojik Bölgesi (Peru), Potosi Şehri (Bolivya), Coro ve Limanı (Venezuela) ve Kaliforniya Körfezi'nin Adaları ve Korunan Alanları (Meksika) yer almaktadır.

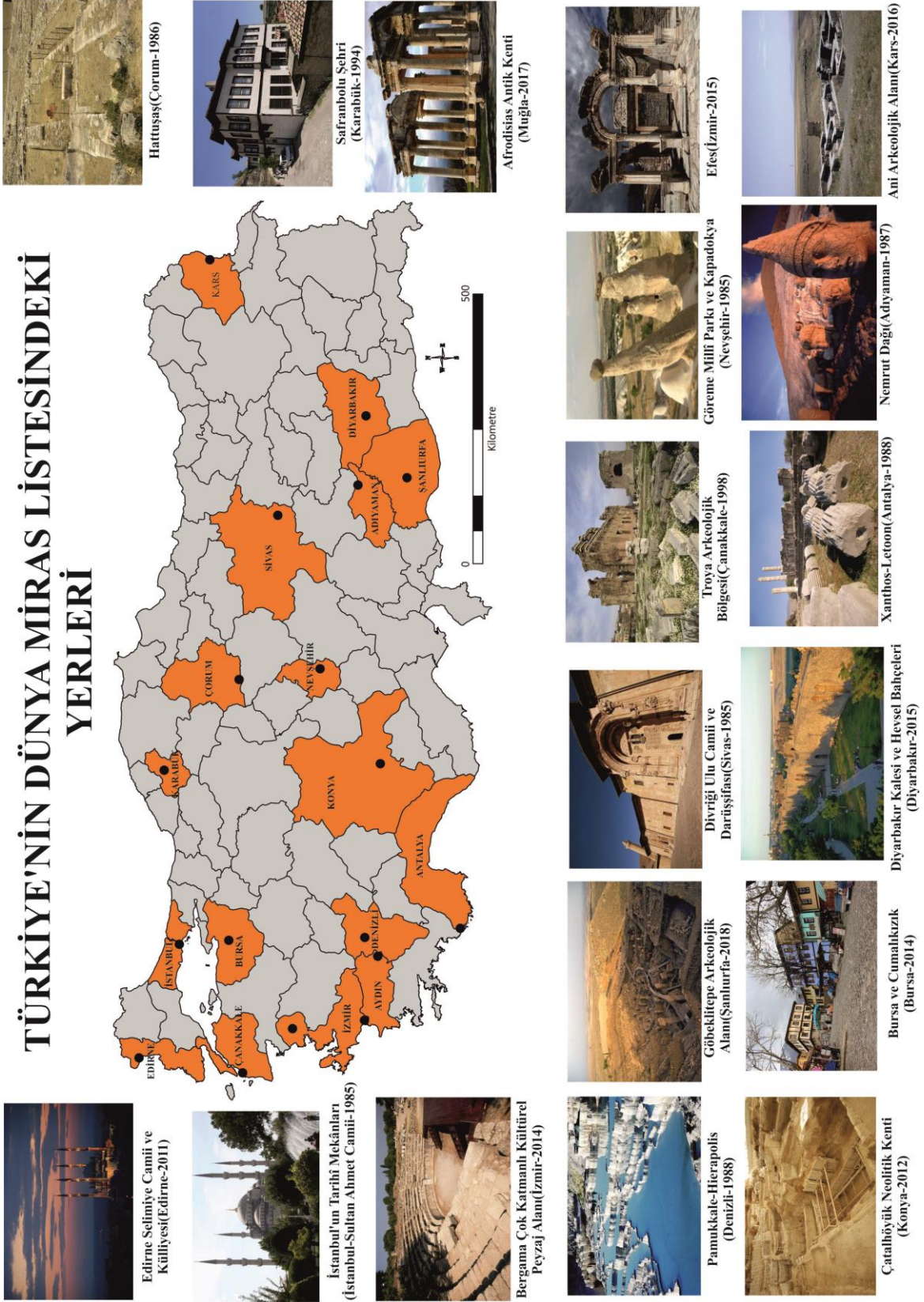
Harita 18: Latin Amerika ve Karayip Dünya Mirası Haritası

6. TÜRKİYE'NİN DÜNYA MİRAS LİSTESİNDEKİ YERİ

Türkiye, Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Sözleşmesi'ne taraf olan ülkeler arasında yer alır. Sözleşme, 14.04.1982 tarih ve 2658 Sayılı Kanun ile kabul edilmiştir (Akpınar, 2007). Türkiye'nin UNESCO Dünya Miras Listesinde toplamda 18 miras alanı bulunmaktadır. Listeye en son giren miras alanı ise 2018 yılında Şanlıurfa'da bulunan Göbeklitepe Arkeolojik Alanı'dır.

TÜRKİYE'NİN DÜNYA MİRAS LİSTESİNDEKİ YERLERİ

Hattuşaş(Çorum-1986)

Safranbolu Şehri (Karabük-1994)

Afrodisias Antik Kenti (Muğla-2017)

Efes(İzmir-2015)

Göreme Millî Parkı ve Kapadokya Bölgesi(Nevşehir-1985)

Troya Arkeolojik Bölgesi(Çanakkale-1998)

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası(Sivas-1985)

Göbeklitepe Arkeolojik Alanı(Şanlıurfa-2018)

Pamukkale-Hierapolis (Denizli-1988)

Anı Arkeolojik Alanı(Kars-2016)

Nemrut Dağı(Adıyaman-1987)

Xanthos-Letoon(Antalya-1988)

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (Diyarbakır-2015)

Bursa ve Cumalıkızık (Bursa-2014)

Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya-2012)

Harita19: Türkiye'de ki Dünya Mirası

6.1. İstanbul'un Tarihî Mekânları

06.12.1985 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 2., 3. ve 4. maddeleri uyarınca listeye alınmıştır. Roma, Bizans ve Osmanlı imparatorluklarına başkentlik yapmış olan İstanbul, çok sayıda tarihî esere ev sahipliği yapmaktadır. Listeye alınmasının ardından, Dünya Mirası Fonu'nun da katkılarıyla surların ve Ayasofya Müzesi'nin restorasyonuna başlanmıştır. Esasen diğer ülkelerin dünya mirası varlıklarıyla karşılaştırıldığında, İstanbul'un her biri tek başına listeye girebilecek pek çok değere sahip olduğu görülür (Akpinar, 2007).

Fotoğraf 1: Sultan Ahmet Camii(URL-6)

Fotoğraf 2: Ayasofya Müzesi(URL-7)

6.2. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya

06.12.1985 tarihinde listeye alınmış doğal-kültürel nitelikli dünya mirası varlıklarımızdandır. Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 3., 5. ve 8. maddeleri çerçevesinde listeye alınmıştır. Avanos-Nevşehir-Ürgüp üçgeni içerisinde kalan ve Kapadokya olarak da adlandırılan Göreme vadisinde volkanik temel üzerinde flüviyal aşındırma faaliyetlerinin etkisiyle başta peribacaları ve kırgıbayırlar (badlands) olmak üzere ilginç rölyef şekilleri meydana gelmiştir (Doğaner, 1995).

Fotoğraf 3: Göreme Milli Parkı(URL-8)

Fotoğraf 4: Üç Güzeller Peri Bacaları(URL-9)

6.3. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası

06. 12. 1985 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1. ve 4. maddeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle listeye dahil edilmiştir. Sivas'a bağlı Divriği ilçe merkezinde bulunan cami ve külliye, 1228 yılında Ahmet Şah ve eşi Adil Melike Turhan tarafından Ahlatlı mimar Hürrem Şah'a yaptırılmıştır. Yapıt, erken dönem taş işçiliğinin en önemli örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir(Aslanapa, 1993).

Fotoğraf 5: Divriği Ulu Camii(URL-10)

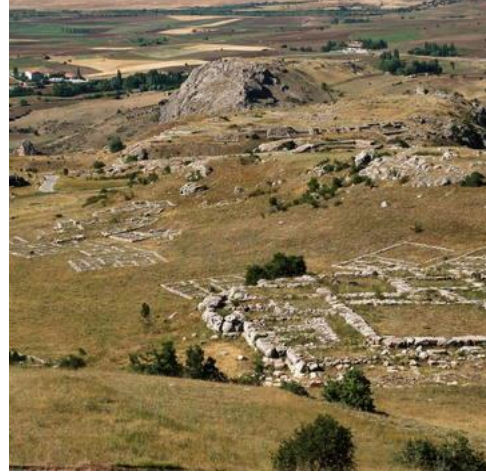
Fotoğraf 6: Divriği Ulu Camii(URL-11)

6.4. Hattuşaş

28.11.1986 yılında listeye alınmıştır. Alınmasında, Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 2., 3. ve 4. maddelerinde belirtilen nitelikleri bünyesinde bulundurması etkili olmuştur. Çorum ili 'ne bağlı Boğazkale ilçesi sınırları içerisinde kalmaktadır. Anadolu'nun en eski prehistorik yerleşmelerinden biridir. . M.Ö. 1700'lerde Hititlerin başkenti olarak önem kazanmıştır. Döneminin en parlak medeniyetlerinden biri olan Hitit medeniyetinin aydınlatılmasında büyük rolü olan Hattuşaş, 1988 yılında koruma altına alınmıştır(Akpınar, 2007).

Fotoğraf 7: Hattuşaş(URL-12)

Fotoğraf 8: Hattuşaş Genel Bakış(URL-13)

6.5. Nemrut Dağı

Adıyaman ilinin Kahta ilçesi sınırları içerisinde kalan Nemrut dağındaki antik kalıntılar, 11.12.1987 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 3. ve 4. maddelerine göre listeye dahil edilmiştir. Dağın yüksek kesimlerinde (2150 m.) M.Ö. I.Yüzyıl'da Kuzey Suriye ve Orta Fırat havzasında hâkimiyet kuran Commagene krallığından kalma kalıntılar bulunmaktadır(Akpınar, 2007).

Fotoğraf 9: Nemrut Heykelleri(URL-14)

Fotoğraf 10: Nemrut Dağı(URL-15)

6.6. Xanthos-Letoon

09. 12. 1988 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 2. ve 3. maddeleri gereğince listeye alınmış dünya kültür varlıklarımızdandır. Muğla'nın Fethiye İlçesine 40 km kadar uzaklıktaki Kınık ve Kumluova köyleri sınırları içerisinde yer alırlar.

Fotoğraf 11: Xanthos-Letoon(URL-16)

Fotoğraf 12: Xanthos-Letoon(URL-17)

6.7. Pamukkale-Hierapolis

09.12.1988 yılında listeye dahil edilmiş doğal-kültürel nitelikli varlıklarımızdandır. Dünya Mirası Kriterleri'nin 3., 4. ve 8. maddelerine göre listeye alınmıştır. Denizli il merkezine yaklaşık 17 km. uzaklıktaki Pamukkale kasabasında, Çökelez dağının eteğinde Paleozoik yaşlı kireçtaşları üzerinde gelişmiş travertenler güzel bir doğal görünüm meydana getirmiştir. Ayrıca travertenlerin oluşumunda belirleyici olan termal kaynaklar, yüzyıllardır insanlığa şifa sunmaktadır. Yöre, 1990 yılında özel koruma bölgesi ilân edilmiştir. Yakınındaki antik Hierapolis kenti, M.Ö. II. Yüzyıl'da Bergama Kralı II. Eumenes tarafından kurulmuştur. Frigyalılar döneminde başkent olan kent, özellikle Roma ve Bizans medeniyetlerine ait kalıntılarıyla dikkat çekmektedir(Doğaner, 1996).

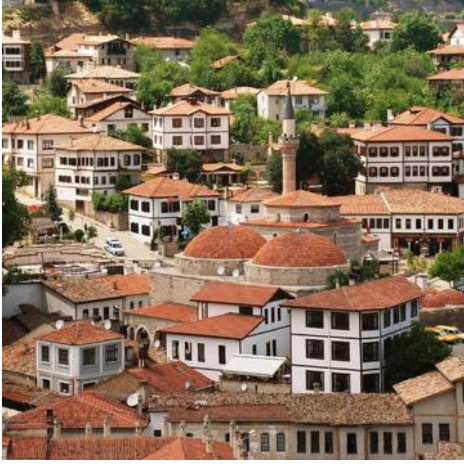
Fotoğraf 13: Pamukkale(URL-1)

Fotoğraf 14: Hierapolis Antik Kenti(URL-19)

6.8. Safranbolu Şehri

17.12.1994 yılında Dünya Mirası Kriterleri'nin 2., 4. ve 5. maddeleri gereğince listeye alınmıştır. Kuruluşu M.Ö. 3000'li yıllara kadar uzanan Safranbolu, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerinin izlerini taşımaktadır. Ancak kentin en önemli özelliği, XVIII. ve XIX. yüzyıllardan kalma geleneksel Türk konut mimarisinin en özgün yapılarını bünyesinde barındırmasıdır(Hacısalıhoğlu, 1995).

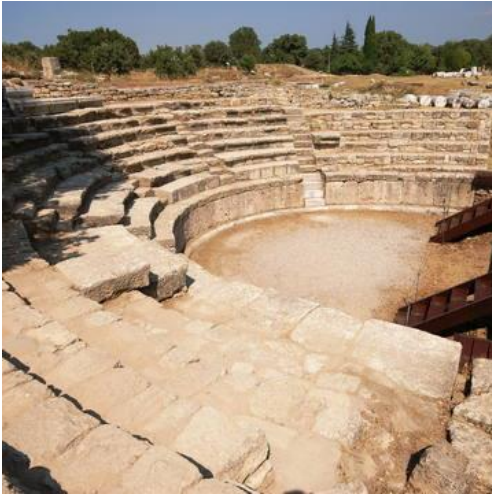
Fotoğraf 15: Safranbolu Şehri(URL-20)

Fotoğraf 16: Safranbolu Evleri(URL-21)

6.9. Troya Arkeolojik Bölgesi

02.12.1998 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 2., 3. ve 6. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Çanakkale il merkezine 30 km mesafedeki antik Truva (Troya) kenti, Kazdağı eteklerinde, Hisarlık kasabası yakınında yer almaktadır. Kent, Helenistik döneme ait önemli yapıtları, Truva Savaşı, tarihe ve edebiyata mal olmuş ünlüleri, yurt dışına kaçırılmış hazinesi ve mitolojik niteliğiyle Anadolu'nun en önemli antik yerleşmelerinden biri kabul edilmektedir(Akpınar, 2007).

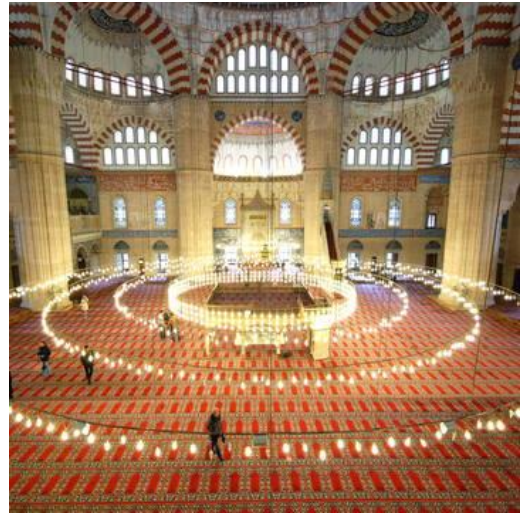
Fotoğraf 17: Truva Kenti(URL-22)

Fotoğraf 18: Truva Kenti(URL-23)

6.10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi

29.06.2011 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1. ve 6. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. İstanbul'un fethinden önce Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan Edirne'nin en önemli anıtsal eseri olan ve şehrin silüetini taçlandıran Selimiye Camii ve Külliyesi, 16. yy.'da Sultan II. Selim adına yaptırılmıştır. Teknik mükemmelliği, boyutları ve estetik değerleriyle döneminin ve sonraki zamanların en muhteşem eseri olan Camii ve Külliye, Osmanlı mimarlarından en önemlisi Sinan'ın Ustalık Dönemi eseri, mimarlık sanatının en görkemli örneklerinden biri ve insanın yaratıcı dehasının bir başyapıtı olarak kabul edilmektedir(URL-24).

Fotoğraf 19: Edirne Selimiye Camii(URL-25)
Camii(URL-26)

Fotoğraf 20: Edirne Selimiye

6.11. Çatalhöyük Neolitik Kenti

2012 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 3. ve 4. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. İnsanlığın gelişiminde önemli bir evre olan yerleşik toplumsal hayata geçişle birlikte, tarımın başlangıcı ve avcılık gibi önemli sosyal değişim ve gelişmelere tanıklık eden Çatalhöyük Neolitik Kenti, Güney Anadolu Platosu'nda yaklaşık 14ha.lık bir alan üzerinde yer almaktadır(URL-27).

Fotoğraf 21: Çatalhöyük(URL-28)

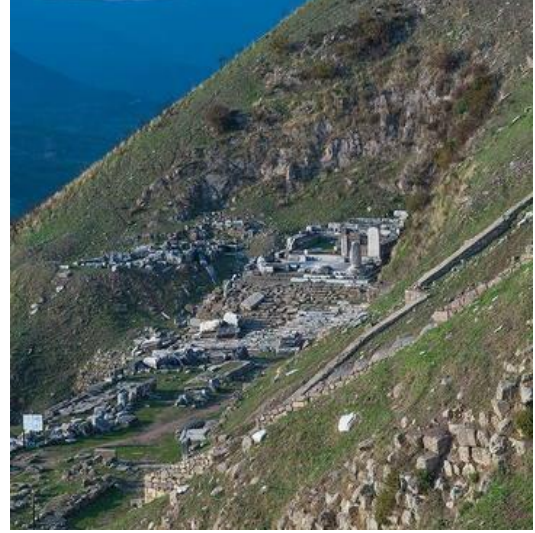
Fotoğraf 22: Çatalhöyük Neolitik Kenti(URL-29)

6.12. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı

2014 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 2., 3., 4. ve 5. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Dünya Miras Komitesinin 38. Dönem Toplantısında Kültürel Peyzaj kategorisinde Dünya Miras Listesine alınan ve Helenistik, Roma, Doğu Roma ve Osmanlı Dönemlerine ait katmanları içerisinde barındıran Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı, Pergamon (çok katmanlı kent), Kibele Kutsal Alanı, İlyas Tepe, Yığma Tepe, İkili, Tavşan Tepe, X Tepe, A Tepe ve Maltepe Tümülüsleri olmak üzere dokuz bileşenden oluşmaktadır. Kale Dağı'nın tepesindeki antik Pergamon yerleşimi anıtsal mimarisiyle Helenistik dönem şehir planlamacılığının en iyi örneğini temsil etmektedir(URL-30).

Fotoğraf 23: Bergama(URL-31)

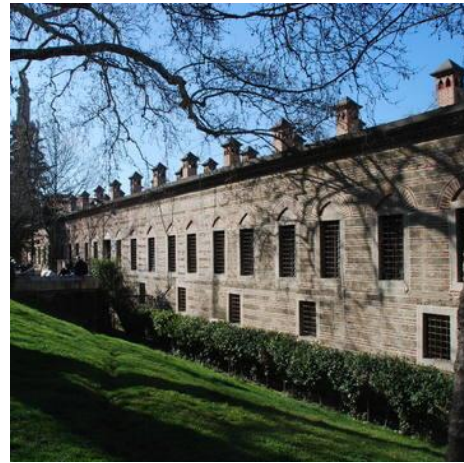
Fotoğraf 24: Bergama(URL-32)

6.13. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu

2014 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 2., 4. ve 5. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Osmanlı İmparatorluğunun ilk başkenti olarak kurulan ve külliyele şekillenen Bursa'nın tarih boyunca sahip olduğu önemli ticari rolü, kentteki büyük hanlar, bedesten ve çarşılarla ortaya konulmaktadır. Hanlar Bölgesi 14. yüzyıldan bu yana kent ekonomisinin kalbi olmuştur. Erken dönem Osmanlı kentine istisnai bir örnek olan Bursa'nın kentleşme modeli, daha sonra kurulan Osmanlı-Türk kentlerine örnek teşkil etmiştir(URL-33).

Fotoğraf 25: Cumalıkızık Köyü(URL-34)

Fotoğraf 26: Bursa ve Cumalıkızık(URL-35)

6.14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri

2015 yılında UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri ile girmeyi başaran Diyarbakır Dünya Mirası Kriterleri'nin 4. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır(Çağlar,2018). Bölgede hüküm süren medeniyetlerin, kültürlerin ve dönemin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenerek özgünlüğünü ve 7 bin yıllık tarihsel varlığını sürdüren Diyarbakır Kalesi, Surları ve Burçları hala orijinal ve özgün kültür varlıkları olarak yaşamakta, Dünya tarihi için önemli bir evrensel miras özelliğini korumaktadır(URL-36).

Fotoğraf 27: Diyarbakır Kalesi(URL-37)

Fotoğraf 28: Diyarbakır Kalesi(URL-38)

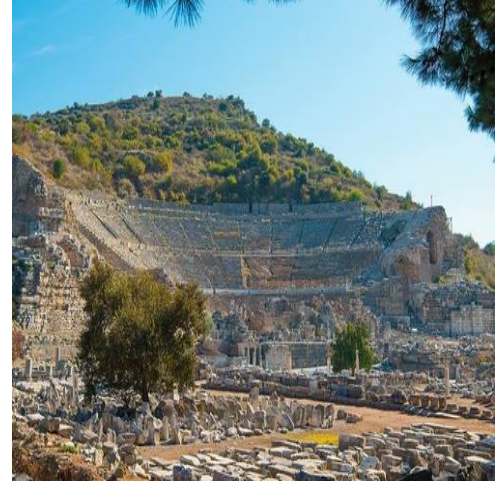
6.15. Efes

2015 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 3., 4. ve 6. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Dünya Miras Listesine alınan “Efes” Dünya Miras alanı; Çukuriçi Höyük, Ayasuluk Tepesi (Selçuk Kalesi, St. John Bazilikası, İsa Bey Hamamı, İsa Bey Camii, Artemision), Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Evi olmak üzere dört bileşenden oluşmaktadır. Antik dönemin en önemli merkezlerinden biri olan Efes, tarih öncesi dönemden başlayarak Helenistik, Roma, Doğu Roma, Beylikler ve Osmanlı dönemleri boyunca yaklaşık 9000 yıl kesintisiz yerleşim görmüş ve tarihinin tüm aşamalarında çok önemli bir liman kenti ve kültürel ve ticari merkez olmuştur(URL-39).

Fotoğraf 29: Efes(URL-40)

Fotoğraf 30: Efes(URL-41)

6.16. Ani Arkeolojik Alanı

2016 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 2., 3. ve 4. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Kars ili, Merkez İlçesi sınırları içinde, Türkiye ve Ermenistan sınırında yer alan Ani Arkeolojik Alanı, Erken Demir Çağ'ından 16. yüzyıla kadar yerleşimin sürekli olduğu, Orta Çağ'ın şehircilik, mimarlık ve sanat açısından gelişiminin tüm zenginlik ve çeşitliliğinin bir arada görüldüğü çok kültürlü bir İpek Yolu yerleşimidir(URL-42).

Fotoğraf 31: Küçük Hamam(URL-43)

Fotoğraf 32: Bostanlar Deresi(URL-44)

6.17. Afrodiasias Antik Kenti

2017 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 2., 3., 4. ve 6. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Aydın ili, Karacasu ilçesi, Geyre Mahallesi sınırları içinde yer alan Aphrodisias Antik Kenti, Menderes Irmağı'nın bir kolu olan Dandalaz Çayı'nın oluşturduğu bereketli vadide, denizden yaklaşık 600 metre yükseklikte bir plato üzerinde yer almaktadır. Tarih boyunca, içinde bulunduğu nehir havzasının doğal özelliklerinden beslenen kentin Antik Dönem'deki en büyük zenginlik kaynağını ise kentin kuzeyinde, Babadağ eteklerinde yer alan mermer ocakları sağlamıştır(URL-45).

Fotoğraf 33: Afrodiasias (URL-46)

Fotoğraf 34: Afrodiasias Antik Kenti(URL-47)

6.18. Göbeklitepe Arkeolojik Alanı

2018 tarihinde Dünya Mirası Kriterleri'nin 1., 2. ve 4. maddelerine göre listeye alınan kültürel nitelikli bir varlığımızdır. Göbeklitepe Arkeolojik Alanı, Şanlıurfa kent merkezinin 18 kilometre kuzeydoğusunda, Örencik Köyü yakınlarındadır. Alan 1963 yılında, İstanbul ve Chicago Üniversitelerinin ortaklığıyla gerçekleştirilen bir yüzey araştırması sırasında keşfedilmiş ve "V52 Neolitik Yerleşimi" olarak tanımlanmıştır. Alanın gerçek değeri, 1994 yılından sonra başlatılan kazı çalışmaları ile ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu çalışmalar sonrasında, Göbeklitepe'nin 12000 yıl öncesine uzanan bir kültür merkezi olduğu anlaşılmıştır(URL-48).

Fotoğraf 35: Göbeklitepe(URL-49) **Fotoğraf 36:** Göbeklitepe Arkeolojik Alanı(URL-50)

SONUÇ

Doğal ve kültürel açıdan önemli değerlerin korunması amacıyla UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi oluşturulmuştur. Bu listede 2019 yılıyla birlikte toplamda 1121 tane varlık bulunmaktadır. Her geçen yıl bu miras sayısı artış göstermektedir. Ülkemiz ise bu listeye 18 tane varlık dahil etmiştir. Tehlikede ise 53 miras bulunmaktadır. Bu tehlikelere insan, savaş, doğal afetler, kontrolsüz kentleşme, düzensiz turist gelişimi gibi bir çok neden bulunmaktadır. Bu tehlikeleri önlemek için bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Dünya Miras Listesine girebilmek için belli başlı kriterler vardır. Bu kriterlerden herhangi birine uyan alan komisyon onayınca listeye dahil edilebilir. Miras alanları her geçen gün artarken geçmişten günümüze kadar kendini koruyamama, bozulma ve özelliğini yitirmesiyle birlikte listede eksilmelerde görülmektedir. Miras alanları hem geçmişini gelecek nesillere aktarmada hem de miras turizmini geliştirmektedir. Böylesine büyük bir öneme sahip alanların sürdürülebilirliğini sağlamak ve korumak amacıyla büyük çalışmalar yapılmalıdır. Doğal ve kültürel kaynaklarımızdan gelecek nesillerde faydalanmalıdır.

KAYNAKÇA

MAKALELER

AKPINAR, Erdal. "*Türkiye'nin Dünya Mirası Listesi'ndeki Yeri Ve Yeni Bir Aday Önerisi.*" Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi; Vol 9, No 1 (2007); 81-106 (2007).

Başlar, Kemal. "Kırkıncı Yılında Dünya Mirası Sözleşmesi (1972-2012)." Uluslararası Hukuk Ve Politika 27 (2011): 25-52.

Çağlar, Zehra. UNESCO dünya miras listelerinin turizme etkisi: Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri örneği. MS thesis. 2018.

Güneş, S. Gül, And Şule Ulusoy. "UNESCO Doğal Ve Kültürel Miras Listesinde Türkiye."

Müsteşarı, Kültür Ve Turizm Bakanlığı. "Türkiye'nin Kültürel Zenginlikleri." (2018).

Pekerşen, Yeliz, Erkan Güneş, and Berkay Selçuk. "Kültürel Miras Turizmi Değerlerinin Korunması ve Sürdürülebilirliği Kapsamında Yerel Halkın Tutumu: Cumalıkızık Örneği." (2019).

İNTERNET SİTELERİ

<https://kvmgm.ktb.gov.tr>, 17 Haziran 2019'da alınmıştır.

<http://www.unesco.org.tr>, 24 Aralık 2019'da alınmıştır.

<http://whc.unesco.org>, 1 Ocak 2020'de alınmıştır.

(URL-1)<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/>

(URL-2)<https://whc.unesco.org/en/list/stat>

(URL-3)<https://whc.unesco.org/en/list/stat>

(URL-4)<https://whc.unesco.org/en/list/stat>

(URL-5)<https://whc.unesco.org/en/list/stat>

(URL-6)<https://whc.unesco.org/en/list/356/gallery/>

(URL-7)<https://whc.unesco.org/en/list/356/gallery/>

(URL-8)<https://whc.unesco.org/en/list/357/gallery/>

(URL-9)<https://whc.unesco.org/en/list/357/gallery/>

(URL-10)<https://whc.unesco.org/en/list/358/gallery/>

(URL-11)<https://www.kilsanblog.com/>

(URL-12)<https://whc.unesco.org/en/list/377/gallery/>

(URL-13)<https://whc.unesco.org/en/list/377/gallery/>

(URL-14)<https://whc.unesco.org/en/list/448/gallery/>

(URL-15)<https://whc.unesco.org/en/list/448/gallery/>

(URL-16)<https://whc.unesco.org/en/list/484/gallery/>

(URL-17)<https://whc.unesco.org/en/list/484/gallery/>

(URL-18)<https://whc.unesco.org/en/list/485/gallery/>

(URL-19)<https://whc.unesco.org/en/list/485/gallery/>

(URL-20)<https://whc.unesco.org/en/list/614/gallery/>

(URL-21)<https://whc.unesco.org/en/list/614/gallery/>

(URL-22)<https://whc.unesco.org/en/list/849/gallery/>

(URL-23)<https://whc.unesco.org/en/list/849/gallery/>

(URL-24)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>

(URL-25)<https://whc.unesco.org/en/list/1366/gallery/>

(URL-26)<https://whc.unesco.org/en/list/1366/gallery/>

(URL-27)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>

(URL-28)<https://whc.unesco.org/en/list/1405/gallery/>

(URL-29)<http://www.catalhoyuk.com>

(URL-30)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>

(URL-31)<https://whc.unesco.org/en/list/1457/gallery/>

(URL-32)<https://whc.unesco.org/en/list/1457/gallery/>

(URL-33)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>

- (URL-34)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-100579/>
- (URL-35)<https://whc.unesco.org/en/list/1452/>
- (URL-36)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>
- (URL-37)<https://whc.unesco.org/en/list/1488/gallery/>
- (URL-38)<https://whc.unesco.org/en/list/1488/gallery/>
- (URL-39)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>
- (URL-40)<https://whc.unesco.org/en/list/1018/gallery/>
- (URL-41)<https://whc.unesco.org/en/list/1018/gallery/>
- (URL-42)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>
- (URL-43)<https://whc.unesco.org/en/list/1518/gallery/>
- (URL-44)<https://whc.unesco.org/en/list/1518/gallery/>
- (URL-45)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>
- (URL-46)<https://whc.unesco.org/en/list/1519/gallery/>.
- (URL-47)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44400/>
- (URL-48)<https://kvmgm.ktb.gov.tr/>
- (URL-49)<https://whc.unesco.org/en/list/1572/gallery/>
- (URL-50)<https://whc.unesco.org/en/list/1572/gallery/>